

Fietsen langs rietgedekte hooibergen in de Betuwe

Hooibergen,
boomgaarden en
bloesem route

Een fietstocht door de
Betuwe, onder meer
langs de Linge en
Mariënwaerdt. 35 km.

Versie april 2008

Over hooibergen

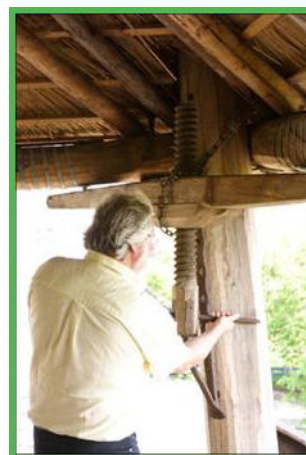
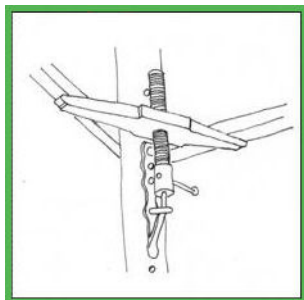

- Hooibergen hebben 1 tot 7 palen(roeden). Het dak bestaat uit liggers (lanen), en daarop gemonteerde balken (sporen) die schuin omhoog lopen. Het dak is bedekt met riet.
- Het dak is beweegbaar. Het op en neer bewegen gaat tegenwoordig met lieren, vroeger met houten schroefconstructies.
- Hooibergen kennen verschillende constructies. Alleen roeden, of met een vloertje, of met schuren. Ze kunnen meer dan 100 jaar oud worden.
- Iedere regio kent zijn eigen types. De grote schuurberg is kenmerkend voor het Gelders Rivierengebied. De eenvoudige paraplu zie je alleen in de Achterhoek en langs de IJssel
- Landgoederen zijn echte hooibergreservaten! Maar de Betuwe is werelds grootste reservaat.
- Na een dreigende teloorgang eind vorige eeuw is er nu sprake van een revival. Overal verrijst nieuwbouw en ook wordt er enthousiast gerestaureerd.

Over hooibergen in de Betuwe

- De Betuwe kent vanouds grote hooibergen. Vaak met een schuur onder de tasvloer voor vee en typisch voor de Betuwe met schuren rondom de berg. Vaak hadden boerderijen meerdere bergen. De gewone kale meerroeder komt weinig voor evenals de tweeroeder.
- Er zijn nu nog steeds overal bergen te bewonderen maar er zijn enkele concentraties. Onder meer rond Opijnen en rond en in Neerijnen, rond Aalst en Lienden, rond Wadenoyen en vanaf Buren langs de Linge. Met als hoogtepunt de Heerlijkheid Mariënwaardt, waar langs de Appeldijk in mei de bergen in de bloesem staan. Deze fietstocht is uitgezet door de SKHN met het oogmerk alle types te kunnen ontmoeten en tegelijkertijd de Betuwe te kunnen bewonderen.
- Het oude hefmechanisme van de daken is de bergwinde en er zijn nog veel boeren die dit werktuig koesteren en u graag tonen hoe deze werkt.
- De daken van de berg zijn zeer sterk en trotseren de grootste stormen. Bekijk eens een kap van de onderkant. Per zijkant zie je één zware balk omhoog lopen. De zware balken samen dragen eigenlijk het hele dak. Ze breken niet als het dak omhoog of omlaag gaat, ook al gebeurt dat steeds per hoek. De verklaring is dat de hele constructie beweegbaar is gebouwd. Een kunst die nog maar weinig moderne bouwers verstaan.

De bergwinde.:

Fietstocht Betuwe pagina 1

Startpunt : We starten de beschrijving op de Markt in Beusichem maar u kunt natuurlijk ook elders starten.

Lengte : ongeveer 35 km.

B&B : Fam. Sturkenboom, Donkerstraat 13B, Ravenswaay.

Streekprodukten : 'Dorpstraat 21', Zoelmond.

Beusichem

- Aan de oostkant van de Markt r.a. de Ganssteeg in.
- Einde r.a. de Heuvel.
- Einde l.a. en via rotonde naar de overkant van de provinciale weg l.a. de parallelweg in.
- Na 700 m. r.a. de Zoelmondse Broeksteeg in.
- Einde r.a. de Hennisdijk.
- Bij de kruising met de Beusichemse Broeksteeg oversteken en het onverharde deel van de Hennisdijk volgen.
- Aan het einde de Rijksstraatweg oversteken naar de Zeedijk Oost.

Aan de linkerhand van de Zeedijk Oost ligt het uitgebreide natuurgebied 'de Regulieren'. Dit natuurgebied ligt in het komgebied van de Betuwe, en bestaat grotendeels uit vochtige en natte graslanden, hakgrienden, een eendenkooi en populierenbossen. Het is een belangrijk gebied voor eenden en ganzen. De eigenaar en beheerder is het Gelders Landschap.

- Deze Zeedijk Oost blijven volgen, deze gaat over in de Trichtse Kade om vervolgens de Zeedijk te gaan heten.

Fietstocht pagina 2

De Heerlijkheid Marienwaerd

- Na een paar honderd meter l.a. de Driftsteeg van het landgoed 'Marienwaerd' in.
- Aan het einde l.a. de Dwarssteeg in en na 100 meter r.a. de Sint Janssteeg in. Aan het einde r.a. de Appeldijk op.

De Appeldijk is erg schilderachtig door de aanwezigheid van tientallen jaren oude appelbomen. Erg geliefd dus in de bloesemtijd. Ook ligt het mooi aan de rivier de Linge. In een bocht van de Appeldijk staat bij boerderij 'De Hooge Sluis' een zesroedige steltenberg.

- Appeldijk vervolgen tot voorbij het bos en het landgoedhuis van Marienwaerd.

Links staan in de doodlopende weg 't Klooster van het landgoed twee vijfroedige steltenbergen. Het landgoed Marienwaerd bestaat uit landerijen met weilanden en akkers, en vochtige loofbossen, hakgrienden en populierenbossen. Er is ook een landgoedwinkel.

- Vervolgens r.a. de Biersteeg in.
- *In een knik in de weg naar links staat boerderij 'De Hooge Spijk' met een zesroedige steltenberg.*

Fietstocht pagina 3

- Na het toegangshek van het landgoed l.a. naar *boerderij 'De Lage Sluis' met een vijfroedige steltenberg*. Deze staat aan het einde van de weg, op de kruising met de Notendijk. Op de Notendijk l.a.

Na 100 m. staat aan de linkerkant van de Notendijk boerderij 'De Mouwe' met twee vijfroedige steltenbergen en een vloedschuur.

- De Notendijk vervolgen tot aan het bord dat verwijst naar het veer over de Linge naar Enspijk. Dit pad volgen tot het veer. Nb. Het veer vaart alleen in de zomermaanden.

Enspijk

- Aan de overkant r.a. naar het centrum bij de kerk van Enspijk. Daar l.a. via de Beemdstraat richting Deil. *In Enspijk staat op de Lepelstraat 3 nog een vierroedige schuurberg*
- Na bijna 1 km. l.a. de Molendijk op naar molen 'De Vlinder'.
- Deze weg vervolgen, gaat vervolgens Appeldijk heten en Koningsweg.
- Aan het eind r.a. de Krooiweg in, aan het eind weer l.a. de Benedeneindseweg in.
- *Bij nr. 14 op de Benedeneindseweg staat een 4 roedige hooiberg.*
- Weg vervolgen en één van de 'Stoepen' l.a. nemen naar de Deilsedijk, en daar r.a. richting Geldermalsen.

Geldermalsen

- Bij Geldermalsen links aanhouden tot het NS-station, dan r.a., en aan het eind weer l.a. de tunnel onderdoor. Dan weer l.a. de Genteldijk op, langs weer het NS-station en rechts aanhouden waar de Genteldijk al snel overgaat in de Koppelsedijk.
- Deze weg volgen tot op de markt in Geldermalsen.
- Aan het eind van de Markt l.a. naar de brug over de Linge naar Buurmalsen.

Fietstocht pagina 4

*Buurmalsen en Geldermalsen geven een scheiding van oude macht weer. Het deel aan de noordkant van de Linge behoorde tot de invloedssfeer van het graafschap Buren, en het deel aan de zuidkant van de Linge behoorde tot het hertog van Gelre. Vandaar **Buurmalsen** en **Geldermalsen**.*

Buurmalsen

- De rijksstraatweg na de rotonde vervolgen tot Buurmalsen, en daar na de kerk r.a. de Burensedijk op richting Buren.

Aan het eerste deel van de dijk staan een tweetal vijfroedige (waarvan 1 gerestaureerd) en één vierroedige berg. De eerste is een gewone berg, maar heeft een verhoogd open onderdeel. Dit heeft te maken met het feit dat deze berg in feite in de uiterwaard staat van de rivier de Korne. Bij hoog water bleef het hooi dan droog. De andere bergen zijn steltenbergen, maar deze boer had blijkbaar geen behoefte aan extra stallingruimte.

- Na ruim 1 km. l.a. de Bulksteeg in. Aan het einde r.a. de Nieuwe Steeg; weer aan dat einde r.a. de Hennisdijk op, waar bij nr. 5 een oude schuurberg staat.
- Aan het einde l.a. de Korne Dijk op, waar na 100 m. aan de linkerkant een oude vloedschuur staat. Deze dijk vervolgen tot Buren, dan l.a. richting Culemborg / Beusichem. Bij de eerste rotonde r.a. de Aalswijker straat in. Bij Boerderij 'Veldzicht' l.a. de Aalsdijk op. Deze vervolgen tot aan de parallelweg, daar l.a. Na 150 m. bij de rotonde r.a. de provinciale weg oversteken richting Zoelmond.

Fietstocht pagina 5

Zoelmond

- Na 200 m. r.a. de Fazantenstraat in; deze gaat aan het eind met een bocht naar links over in het Hoogeinde, de bebouwde kom van Zoelmond.

Aan het eind van het Hoogeinde, op de overgang naar het plein, staat aan de rechterkant boerderij 'De Werff' met een dubbele steltenberg. Voorzover bekend is dit exemplaar de enige dubbele steltenberg in Nederland

- Op het plein r.a. en onmiddellijk daarna l.a. richting Beusichem.
- Deze weg vervolgen tot de Markt in Beusichem, startpunt van deze route.

Variant

- Als variatie is nog de mogelijkheid om de route uit te breiden met een lus door Beesd.
- Hierbij wordt niet het veer naar Enspijk genomen, maar wordt na boerderij 'De Mouwe' op landgoed Marienwaerd omgekeerd richting Beesd. Vervolgens gewoon de Notendijk volgen, tunnel onder de A2 door en bij de Middenstraat r.a.
- Bij kruispunt rechtdoor de Middenstraat volgen.
- *Verderop in deze straat staan 2 vijfroedige steltenbergen.*
- *Aan het eind l.a. de Achterstraat in, hier staan nog een vier- en vijfroedige steltenberg.*
- De Achterstraat vervolgen die verderop Veerstraat wordt.
- Na de brug over de Linge r.a. de fietstrap naar beneden nemen naar de Linge.
- Bij de rivier r.a. langs de Linge de dijk blijven volgen naar Enspijk.
- Bij Enspijk de draad van de kortere route weer oppikken in het centrum bij de kerk. Daar de Beemdstraat naar Deil nemen.
- Zie verder de omschrijving daar.

De Stichting Kennisbehoud Hooibergen Nederland heeft alle kennis gebundeld over de hooiberg. Deze kennis is toegankelijk via het internetmuseum www.hooiberg.info en het boek "Hooibergen in Nederland", uitgegeven bij de IJsselacademie te Kampen. Op de site treft u ook de informatie aan over :

Stichting tot behoud van hooibergen en vloedschuren in het Gelders Rivierengebied. Secr: Emmalaan 28 4191 EK Geldermalsen

De Stichting werkt samen met de SKHN en is actief in het gebied van deze fietsregio. Zij heeft deze brochure financieel mogelijk gemaakt.

Beide Stichtingen stellen opmerkingen over deze brochure op prijs. Reacties svp via info@hooiberg.info.

